

MEMÒRIA CONJUNTA DE LA INTERVENCIÓ
ARQUEOLÒGICA EFECTUADA AL CARRER DEL
POU DE LA FIGUERA, 12. BARCELONA

Codi MHCB: 116/04

Data intervenció: 1-25 de juny del 2004

5-16 de juliol del 2004

Esther Medina Guerrero
Marta Fàbregas Espadaler

Mataró, octubre del 2006

Direcció de la intervenció:

ESTHER MEDINA GUERRERO
MARTA FÀBREGAS ESPADALER

Gestió de la intervenció:

ATICS SL

Mataró, octubre del 2006

ÍNDEX

- 1. FITXA TÈCNICA**
- 2. INTRODUCCIÓ**
- 3. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC**
- 4. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS**
- 5. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ**
- 6. METODOLOGIA**
- 7. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES**
- 8. CONCLUSIONS**
- 9. BIBLIOGRAFIA**
- 10. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC**
- 11. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA**
  - 11.1. Documentació fotogràfica**
  - 11.2. Documentació planimètrica**

1. Fitxa tècnica

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrer Pou de la Figuera, 12
UBICACIÓ	Barri de Sant Pere, Districte de Ciutat Vella Barcelona
COORDENADES UTM	X: 431542 Y: 4582275 Z: 5, 16 m.s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	7 de juny – 10 de juny del 2004 5 – 16 de juliol del 2004
PROMOTOR	FCC – ISARD SL
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Esther Medina Guerrero, Marta Fàbregas Espadaler Dibuix: Esther Medina

2. Introducció

El present informe recull els resultats de l'excavació d'una rasa per a la instal·lació d'un tub de desguàs de la finca situada al carrer Pou de la Figuera, 12, a la ciutat de Barcelona (**Figures 1 i 2**). La realització de l'obra fou competència de Fomento de Construcciones y Contratas, S.A. i l'empresa ISARD, S.L. que contracta la col·locació del servei. La realització del Projecte d'Intervenció Arqueològica és coordinada pel Museu d'Història de la Ciutat, essent Esther Medina Guerrero, de l'empresa ATICS S.L., l'encarregada de la direcció tècnica, mentre que Marta Fàbregas Espadaler va dirigir el desmuntatge de les estructures aparegudes.

Les obres es varen iniciar el 7 de juny del 2004 i van finalitzar el 10 de juny del 2004, mentre que el desmuntatge de les estructures afectades es va fer prèvia resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, entre els dies 5 i 10 de juliol del 2004.

La zona afectada per l'actuació s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic, de manera que va ser necessària una inspecció dels treballs realitzats i simultàniament es va portar a terme l'excavació parcial del subsòl amb l'objectiu de documentar les restes patrimonials afectades per l'obra.

3. Entorn geològic i geogràfic

La ciutat de Barcelona es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km. d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola, entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besós. La seva funció de capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besós-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El *Pla inclinat*, els *turons arran de mar*, i el *pla de baix*, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

4. Notícies històriques i intervencions anteriors

En època romana la població en aquest indret era molt dispersa ja que es trobava fora del recinte emmurallat que encerclava la ciutat romana *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino* propera a la zona del *Mons Tàber*. Fora dels límits de la muralla hi havia l'àrea suburbana, ocupada per les vil·les o petits nuclis rurals que es dedicaven a l'explotació de les terres i a la comercialització de productes agrícoles. L'activitat predominant en aquesta àrea en època altimperial fou la de lloc d'abocaments, eliminació de residus possiblement de forns d'àmfores, enterraments i hàbitat dispers. En l'Antiguitat Tardana (segles IV-V) aquesta funció canvia i el lloc es converteix en un gran àrea d'enterraments que es situen a banda i banda de les vies d'accés a la ciutat, com posa de manifest la necròpolis de l'Avda. Francesc Cambó i el conjunt funerari documentat dins del mercat de Santa Caterina.

L'ocupació romana perdura fins l'època altmedieval però el poblament en aquesta època és dispers i la població minsa. Aquest tipus de poblament es manté fins a la meitat del segle X i és a partir del segle XI quan es comença a ocupar aquesta zona de manera sistemàtica. Els documents parlen bàsicament de terrenys ocupats per horts i camps.

A partir del segle XI comença una etapa de creació de petits burgs o vilanoves que es van distribuint per tota la zona al voltant de la muralla romana. Aquests nous centres de població es relacionen amb centres econòmics i culturals que amb el temps van conformar àrees plenament urbanitzades.

Donat aquest fet, neix la necessitat de construir la nova muralla al segle XIV a fi de protegir aquesta nova urbanització. Comença una època important d'edificació de grans palaus i assentaments de nous ordes eclesiàstics, entre ells cal destacar els dominics que fundaren el convent de Santa Caterina.

En època moderna el barri es va veure modificat per la Guerra de Successió, al 1714, quan Felip V decideix construir la Ciutadella. Aquest fet va provocar l'enderrocament d'una part important del barri, en concret la zona situada a ponent de l'església de Santa Maria del Mar. L'enderroc es va dur a terme entre el 1715 i 1718 fet que va produir l'aglomeració de la població en la resta del barri.

Al segle XIX, la següent reforma urbanística important està lligada al procés de desamortització, entre els anys 1835 i 1843, quan els béns de molts ordes religiosos passen a ser de l'Estat i es converteixen en espais d'ús públic o es venen a particulars. És un període d'un gran canvi per a la ciutat i sobre les runes d'alguns convents, o bé, aprofitant les seves estructures, es construeixen mercats com el de Santa Caterina. La reforma del teixit urbà continua amb el traçat de nous carrers, com és el cas del carrer Princesa inaugurat l'any 1853.

Cal fer menció especial al mercat de Santa Caterina, ja que, és el que ens queda més proper a la zona on s'hi ha intervingut arqueològicament.

El mercat de Santa Caterina es va construir a meitat del segle XIX com element fonamental de la reforma urbanística del barri de Sant Pere i com a lloc de proveïment de mercaderies i aliments pels ciutadans d'aquest sector de la ciutat. Està delimitat pels carrers, Giralt el Pellisser a l'est, Freixures a l'oest i Cambó al nord. Aquest edifici se situa en una zona de transició entre la via Laietana i el barri pròpiament dit de Sant Pere.

Per construir el mercat es va destruir el convent de Santa Caterina, conjunt arquitectònic que es va començar a construir a la primera meitat del segle XIII. Al 1223 la ciutat concedeix als dominics unes cases al barri de Sant Pere per tal de construir un nou convent. Algunes fonts indiquen que també se'ls cedí una antiga capella dedicada a Sta. Caterina. A més a més, Jaume I (1208-1276) concedí el privilegi de portar aigua del Rec Comtal a l'hort del convent. A l'any 1243 s'iniciaren les obres de l'església en uns solars donats pel bisbe de Girona, fra Berenguer de Castellbisbal.

Durant el segle XX les nombroses reformes s'han anat conformant obrint noves avingudes com la Via Laietana o l'Avda. Francesc Cambó que han anat modificant el barri.

Dins l'àrea pròxima afectada per les excavacions es van dur a terme amb anterioritat altres intervencions arqueològiques:

Intervenció a l'Avinguda Cambó.

Entre els anys 1984 i 1985, a càrrec en aquesta ocasió de Maite Miró, Anna Oliver, Emilia Pagès, Eduard Riu i Carolina Rovira. Aquesta actuació es va realitzar

a l'Avinguda Cambó, amb la finalitat de determinar la viabilitat de la construcció d'un aparcament soterrat.

Amb aquest propòsit es va procedir a l'excavació de quatre cales a banda i banda del carrer, situades les que s'identifiquen amb el números 1 i 2 entre els carrers de Freixures i de Giralt el Pellisser, la número 3 entre Freixures i Mercaders i la número 4 entre la plaça d'Antoni Maura i carrer de les Beates. Totes les cales compartien unes dimensions de 4 x 5 metres.

Els resultats d'aquesta intervenció van ser els següents:

1. Es va constatar la presència d'un abocador relacionat amb un centre de producció ceràmica, amb restes d'àmfores Pascual 1 i Dressel 2/4, així com de diferents rebuigs de forn.
2. Una segona fase inclouria un pou i part d'una necròpolis en ús d'època tardorromana.
3. La tercera fase comprendria el període entre els segles XIII i XIX, i ve determinada per la presència d'un pou relacionat amb els equipaments del convent de Santa Caterina, i que es trobaria a la zona dels horts. Aquest pou conservava 3,71 m d'obra de pedra i la resta seria excavat en l'argila. En relació a aquest es va documentar un mur amb orientació sud.est, nord-oest de pedres lligades amb morter molt pobre en calç.
4. Per últim es van trobar les fonamentacions de cases posteriors a l'enderrocament del convent.

Intervenció a la zona de Santa Caterina (2002) (Aguelo, J. i Huertas,J.; 2002).

En la intervenció que es va dur a terme entre els anys 1999 i 2003 es va poder documentar una dilatada ocupació, des d'època prehistòrica (Bronze Inicial, Epicampaniforme, del 1.800 al 1.500 a.C.), passant per l'època romana, representada per una necròpolis baix imperial, passant per l'època medieval, amb sitges alt medievals i les importants restes del convent de Santa Caterina, gràcies a les quals es va poder resseguir tota la història d'aquest complex monàstic amb les seves constants reformes.

Intervenció a l'ampliació de l'Avda.Cambó (Bordas,Anna. i Torres.G.;2006); (Alcubierre, D. i Sánchez, J. 2005); (Camarassa, V i Piera,J., 2005); (Bordas, A. i Subiranas, C., 2004); (Matas, O. i Suau,L. ,2005); (Ferrer,C. i Hinojoso, E., 2005).

Amb aquestes intervencions es va localitzar, a grans trets:

1. Part de la necròpolis tardorromana establerta a la zona així com alguns retalls que evidenciarien certa activitat agrícola del lloc en aquesta època. D'entre els enterraments en destaca una estructura funerària que correspondria a les restes d'un mausoleu amb dues peces d'aixovar: un bol sencer de vidre amb decoració a base de costelles i una amforeta també de vidre.
2. Estructures relacionades amb la formació d'un dels ravals barcelonins en aquesta zona en època altmedieval. Es diferenciaria una zona de producció artesanal, altres residencials i grans espais d'horta i conreu amb presència de sitges.
3. Murs i estructures de la primera trama urbanística baix-medieval relacionada amb la instal·lació del Convent de Santa Caterina, del qual es va documentar la prolongació dels murs localitzats en la intervenció de J.Aguelo i J.Huertas al 2002, així com altres murs que serien dependències externes del convent i de l'horta d'aquest.
4. Murs i fonaments del parcel·lari modern que a grans trets segueix la morfologia d'èpoques precedents però amb la re parcel·lació i divisió dels grans casals medievals en cases de veïns, fet que respon a l'increment demogràfic.

5. Motivacions i objectius de la intervenció

La present intervenció arqueològica està motivada per la millora de la xarxa de clavegueram en el carrer Pou de la Figuera, a l'immoble número 12. La nova conducció d'aigües residuals a instal·lar s'emplaçava en una Zona d'Interès Arqueològic que previsiblement podia oferir noves dades per al coneixement de la història de Barcelona.

A grans trets, els objectius d'aquesta actuació s'han orientat vers la localització de restes arqueològiques i la seva documentació sistemàtica. La direcció va estar a càrrec d'Esther Medina Guerrero i Marta Fàbregas Espadaler segons resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural, amb la supervisió del Museu d'Història de Barcelona de l'Institut de Cultura de Barcelona.

Tenint en compte els coneixements vigents sobre les transformacions històriques i urbanístiques de la ciutat de Barcelona, la intervenció arqueològica al carrer del Pou de la Figuera s'ha centrat en:

- Millorar el coneixement de l'ocupació prehistòrica de l'àrea intervinguda ja que en intervencions anteriors s'han testimoniat evidències de construccions domèstiques i funeràries atribuïbles a l'Edat del Bronze.
- Precisar els límits i les dimensions de la necròpolis tardorromana estudiada de forma parcial en les successives investigacions arqueològiques de la zona.
- Documentar restes de vivendes o d'espais amb diversitat funcional. Hi ha investigacions sobre documents escrits de diferents èpoques, que proporcionen informació sobre els diferents usos del sòl, sobretot pel que fa a l'existència d'horts, edificis públics, construccions domèstiques i cementiris. El carrer Pou de la Figuera formava part de l'àrea d'ampliació de la ciutat medieval.
- Estudiar part de l'evolució urbana de Barcelona a través de la interpretació dels vestigis d'època moderna que previsiblement es poden localitzar a la zona.

6. Metodologia

El control arqueològic comprenia l'obertura d'una rasa a la zona de la vorera i d'una part del carrer Pou de la Figuera a l'alçada de l'immoble número 12. Per a la seva realització es va per retirar el paviment del carrer i la capa de preparació de formigó amb l'ajuda d'un martell pneumàtic. A continuació es va excavar manualment la terra que hi havia per sota fins assolir la cota requerida, d'1,50 metres de fondària.

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E. C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'Unitat Estratigràfica (UE) que individualitza els uns del altres. Cada UE es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic, que inclou plantes i seccions i la documentació fotogràfica dels treballs realitzats.

7. Descripció de les troballes

La rasa excavada té 5, 60 metres de longitud, 0, 50 metres d'amplada i una fondària màxima d'1, 50 metres. S'orienta al NO i se situa perpendicularment a l'actual línia de façana (**Figura 3**).

L'excavació s'ha realitzat amb martell hidràulic per a l'extracció del formigó i a mà per a la retirada de terres. Això ha facilitat la detecció de diferents unitats estratigràfiques malgrat que afectades per diferents canalitzacions i conduccions, algunes de les quals encara es troben en ús (gas, electricitat i aigües residuals, principalment).

Després de l'extracció del pavimentat provisional del carrer, consistent en un llit de formigó d'uns 30 centímetres (**UE 100**) s'ha documentat un mur (**UE 103**) seriosament malmès per la instal·lació de serveis. A 50 centímetres en direcció NO, s'ha localitzat un altre mur (**UE 102**), just per sota de la capa de formigó en un bon estat de conservació. Ambdues estructures no semblen estar relacionades ni a nivell funcional ni cronològic, atesa les relacions estratigràfiques i les diferents tècniques constructives observades.

S'ha establert, com a mínim, una connexió diacrònica entre els dos murs: el mur UE 102 es tracta possiblement de l'antiga línia de façana del marge NO del carrer Pou de la Figuera. L'altra línia de façana coincidiria aproximadament amb l'actual corresponent a la finca número 12. Així doncs, sembla que s'hauria preservat parcialment l'estructura original de l'edifici, datada a finals del segle XVI. Aquest element recolzaria la idea que la façana del marge SE del carrer s'ha mantingut durant quatre segles. Presenta una tècnica constructiva coneguda com a "verdugades", combinant filades de totxo i pedres. En intervencions arqueològiques anteriors, i en zones molt properes a la que ens ocupa, es coneix en profunditat les característiques constructives d'aquest tipus de murs. Habitualment són interpretades com a elements de l'antic parcel·lari de la Barcelona dels segles XVIII i XIX.

El mur UE 103 es tracta d'una construcció més antiga donat que està amortitzat per un estrat (**UE 104**) que, malgrat l'absència de material arqueològic, al mateix temps està tallat per l'estructura UE 102. Tanmateix, presenta una tècnica constructiva diferent de l'anterior esmentada. Només combina pedres amb morter de calç blanca.

L'existència d'aquestes estructures representava un important impediment per a la continuació de les obres donat que apareixien a una fondària insuficient que no assolia el pendent necessari per a l'evacuació d'aigües residuals. Així, doncs, es va procedir a la seva documentació a través del dibuix arqueològic i el registre fotogràfic, informació que quedà recollida en el corresponent informe d'afectació.¹ Una vegada el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya resolgués a favor del seu desmuntatge, aquest es va dur a terme entre els dies 5 i 8 de juliol del 2004 sota la direcció tècnica de Marta Fàbregas Espadaler, sense aportar més informació a nivell arqueològic.

---

¹ MEDINA GUERRERO, E. (2004): *Informe tècnic d'afectació d'estructures arqueològiques al C/ Pou de la Figuera, 12. Barcelona. Codi MHCB: 116/04. Data de la intervenció: juny del 2004.* Informe inèdit, lliurat al Server d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

8. Conclusions

Cal assenyalar una sèrie de limitacions interpretatives en els resultats de la present intervenció per tractar-se d'una excavació molt localitzada i efectuada en un espai reduït.

El precari estat de conservació d'algunes de les estructures evidenciades, com és el cas de la UE 107, fou provocat com a conseqüència de les constants obres de reforma dutes a terme en les darreres dècades sense cap mena de control arqueològic. Cal afegir la manca de material ceràmic pertanyent als nivells corresponents a l'amortització d'aquests elements, aspecte que ajudaria a precisar la cronologia del seu funcionament. Tampoc podem afegir dades sobre la morfologia dels vestigis documentats, perquè les dimensions de la rasa han impedit observar el contorn complet de les estructures.

Tot i no poder documentar el seu alçat total i la seqüència estratigràfica associada a aquestes estructures, la seva presència aporta nova informació sobre l'ocupació de la ciutat en època moderna. Tenint en compte la situació de les restes documentades i la seva tècnica constructiva, podríem identificar-les amb algun tipus de construcció relacionada amb un recinte, probablement domèstic, pertanyent a la Barcelona dels segles XVIII i XIX. No obstant, el barri de Sant Pere en aquesta època era l'àrea tradicionalment tèxtil de la ciutat (Guàrdia i Espuche, 1992) però no disposem de més elements que permetin establir amb fiabilitat la funció de les estructures documentades.

Caldrà esperar que sorgeixin noves dades arqueològiques que complementin o replantegin l'estat actual de les investigacions de la zona. És del tot necessari aprofundir en aquests estudis; d'una banda per la importància de l'urbanisme de Barcelona i pel seu canviant significat social a través del temps, de l'altra per la necessitat d'efectuar lectures socials i diacròniques dels diferents espais construïts. Només així obtindrem interpretacions completes de les societats que els construïren.

9. Bibliografia

AADD, (1993), "Intervencions a Barcino (1982-1989)" a *Anuari d'intervencions arqueològiques a Catalunya. Època romana, Antiguitat tardana. Campanyes 1982-1989*, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona.

AGUELO, J i HUERTAS, J. (2002): *Informe del treballs arqueològics a la zona de Sta. Caterina. Agost – octubre de 2002*. Inèdit. Barcelona.

AGUELO, J.; HUERTAS, J.; PUIG, F. (2005): Santa Caterina de Barcelona: assaig d'ocupació i evolució dins Quaderns d'arqueologia i història de la ciutat de Barcelona, Època II, N.01.

ALBERCH, R., CABALLÉ, F. (2001), *Història de Barcelona. La ciutat a través del temps. Cartografia històrica. Índex general*, Enciclopèdia Catalana i Ajuntament de Barcelona, Barcelona.

ALCUBIERRE, D. i SÁNCHEZ, J. (2005): *Memòria de la intervenció arqueològica del "Projecte d'Infraestructures Troncals des del carrer Carders a la central d'RSU, en el Mercat de Santa Caterina, al districtue de Ciutat Vella de Barcelona. Desembre 2002-Setembre 2003. Zona A-136/02*. Inèdita. Barcelona.

BORDAS, Amàlia i SUBIRANAS, C. (2004): *Memòria científica de la intervenció arqueològica a la prolongació de l'avinguda Francesc Cambó, entre els carrers Giralt El Pellisser, Gombau i De Fonollar (Zona B del Projecte d'infraestructures troncals des del Carrer Carders a la Central de Rsu en el Mercat De Santa Caterina)*. Febrer-Abril de 2004. Inèdita. Barcelona.

BORDAS, Anna. i TORRES, G. (2006): *Memòria de la intervenció arqueològica de l'ampliació de l'Avinguda Cambó, al districtue de Ciutat Vella de Barcelona. 2001-2002*. Inèdita. Barcelona.

CAMARASSA, V. i PIERA, J. (2005): *Memòria de la intervenció arqueològica del "Projecte d'Infraestructures Troncals des del carrer Carders a la central d'RSU, en el Mercat de Santa Caterina, al districtue de Ciutat Vella de Barcelona. Desembre 2002-Setembre 2003. Zona B-137/02*. Inèdita. Barcelona.

CARANDINI, A. (1997), *Historia de la tierra. Manual de excavación arqueológica*, Crítica, Barcelona.

FERRER, C. i HINOJOSA, E. (2005): *Memòria de la intervenció arqueològica del "Projecte d'Infraestructures Troncals des del carrer Carders a la central d'RSU, en el Mercat de Santa Caterina, al districtue de Ciutat Vella de Barcelona. Desembre 2002-Setembre 2003. Zona D-139/02*. Inèdita. Barcelona.

GARCÍA ESPUCHE, A., GUÀRDIA, M. (1992), "Estructura urbana", *Història de Barcelona. Volum 5. El desplegament de la ciutat manufacturera (1714-1833)*, GRAU, R. (1997), "Consideracions històriques sobre el centre de Barcelona", AADD, *Els barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella i Eixample*, Enciclopèdia Catalana, pp. 33-56. Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pp. 45-107.

HARRIS, E.C. (1991), *Principios de estratigrafía arqueológica*, Crítica, Barcelona.

MATAS, O.i SUAU,L. (2005): *Memòria de la intervenció arqueològica del "Projecte d'Infraestructures Troncals des del carrer Carders a la central d'RSU, en el Mercat de Santa Caterina, al districte de Ciutat Vella de Barcelona. Desembre 2002-Setembre 2003. Zona C-138/02*. Inèdita. Barcelona.

PLADEVALL, A. (1982), "Barcelona i el Barcelonès", a *Gran geografia comarcal de Catalunya. Volum 8: El Barcelonès i el Baix Llobregat*. Obra dirigida per Carreras i Martí, J., Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pp. 11-14.

9. Repertori estratigràfic

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :100
Sector:	Ambit:	Cronologia: XXI	Afectació:	
DEFINICIÓ :	Nivell d'ús			
DESCRIPCIÓ :	Pavimentació actual del carrer que consisteix en un llit de formigó de 30 centímetres de potència.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	101,102,111	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :101
Sector:	Ambit:	Cronologia: XX	Afectació:	
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Possible estrat preexistent malmès durant la instal·lació de nombrosos serveis, fet que ha provocat la heterogeneïtat de la seva estructura interna. Presenta un color marró fosc, matriu sorrenca, material constructiu i escombraries. Apareix a la cota 5,04 m.s.m. Conté els següents serveis: 106, 107, 108, 109 i 110.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	104	Es cobert per	100
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a	106,107,109,110	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :102
Sector:	Ambit:	Cronologia: XVIII-XIX	Afectació: Total	
DEFINICIÓ :	Estructura			
DESCRIPCIÓ :	Mur de filades de totxo de 15X30 cm i pedres de més de 30 cm lligades amb morter de calç blanca de gran consistència. S'orienta al SO-NE. Presenta un alçat mínim de 80 centímetres i una amplada de 95 centímetres. Apareix a la cota 5,00 m.s.m. No s'ha evidenciat material ceràmic en el seu interior ni la rasa de la seva construcció. Com s'ha esmentat abans, es tracta de l'antiga línia de façana del carrer Pou de la Figuera, en el seu marge NO.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	100
	Talla a	104,105	Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	111

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :103	
Sector:	Ambit:	Cronologia: XVII-XVIII	Afectació: Total	
DEFINICIÓ :	Estructura			
DESCRIPCIÓ :	Mur de pedres lligades amb morter de calç blanca. S'orienta al SO-NE. Només en conserva una filada d'alçat i una amplada de 40 centímetres. Està afectat pels serveis UE 106, UE 107 i UE 108. Apareix a la cota 4, 66 m.s.m. No s'ha evidenciat material ceràmic en el seu interior ni la rasa de la seva construcció. És cronològicament anterior al mur UE 102 perquè està amortitzat per l'estrat UE 104, capa que està tallada pel mur UE 102. Donat que conserva només una filada d'alçat, cal pensar que es tracta de part de la fonamentació.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	
	Talla a	105	Tallat per	102,106,107,108
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :104	
Sector:	Ambit:	Cronologia:	Afectació:	
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Estrat d'argiles ataronjades amb restes de calç disgregada i amb absència de material ceràmic. Apareix a la cota 5, 04 m.s.m. en pendent fins a 4, 60 m.s.m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	103,105	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	102
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :105	
Sector:	Ambit:	Cronologia:	Afectació:	
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Estrat de sorres ataronjades de consistència flonja sense material ceràmic observat. Apareix a la cota 4, 54 m.s.m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	102,103
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :106	
Sector:	Ambit:	Cronologia: XX	Afectació:		
DEFINICIÓ :	Servei				
DESCRIPCIÓ :	Canalització d'aigües residuals anul·lada. Apareix a la cota 4, 99 m.s.m.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per		
	Talla a	103	Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		101

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :107	
Sector:	Ambit:	Cronologia: XX	Afectació:		
DEFINICIÓ :	Servei				
DESCRIPCIÓ :	Canalització d'electricitat en funcionament. Apareix a la cota 4, 74 m.s.m.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per		
	Talla a	103	Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		101

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :108	
Sector:	Ambit:	Cronologia: XX	Afectació:		
DEFINICIÓ :	Servei				
DESCRIPCIÓ :	Canalització de gas en funcionament. Apareix a la cota 4, 86 m.s.m.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per		
	Talla a	103	Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		101

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :109	
Sector:	Ambit:	Cronologia: XX	Afectació:		
DEFINICIÓ :	Servei				
DESCRIPCIÓ :	Canalització d'aigua en funcionament. Apareix a la cota 4, 69 m.s.m.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per		
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		101

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :110	
Sector:	Ambit:	Cronologia: XX	Afectació:		
DEFINICIÓ :	Servei				
DESCRIPCIÓ :	Canalització d'electricitat anul·lada. Apareix a la cota 4, 89 m.s.m.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per		
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		101

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :111	
Sector:	Ambit:	Cronologia: XX	Afectació:		
DEFINICIÓ :	Estrat				
DESCRIPCIÓ :	Reompliment de petits fragments de pedra granítica i graves ("zahorra"). Apareix a la cota 5, 04 m.s.m. Possiblement és l'evidència de l'obertura d'una gran rasa per a la instal·lació del col·lector general d'aigües residuals del carrer.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per		100
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a	102		Se li entrega	

11. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

11.1. Documentació fotogràfica

Foto 1: Vista general de la zona prèvia a la intervenció

Foto 2: Inici dels treballs d'obertura de la rasa

Foto 3: Aparició de diferents serveis a la zona de la façana de l'immoble

Foto 4: Detall del mur UE 102

Foto 5: Detall del mur UE 103

Foto 6: Situació del mur UE 103 respecte als diferents serveis

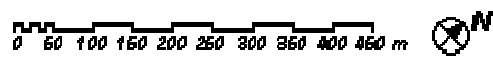
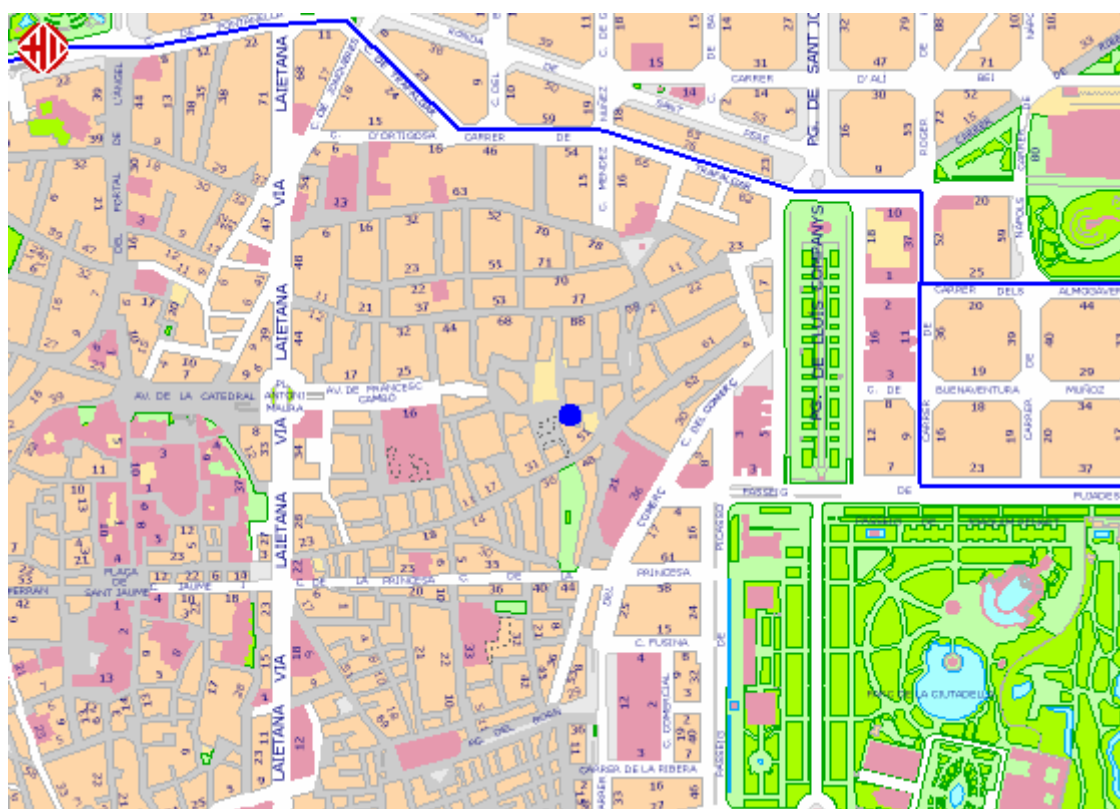
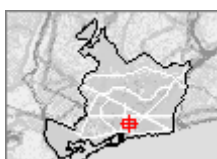
Foto 7: Situació de les diferents estructures localitzades a la rasa

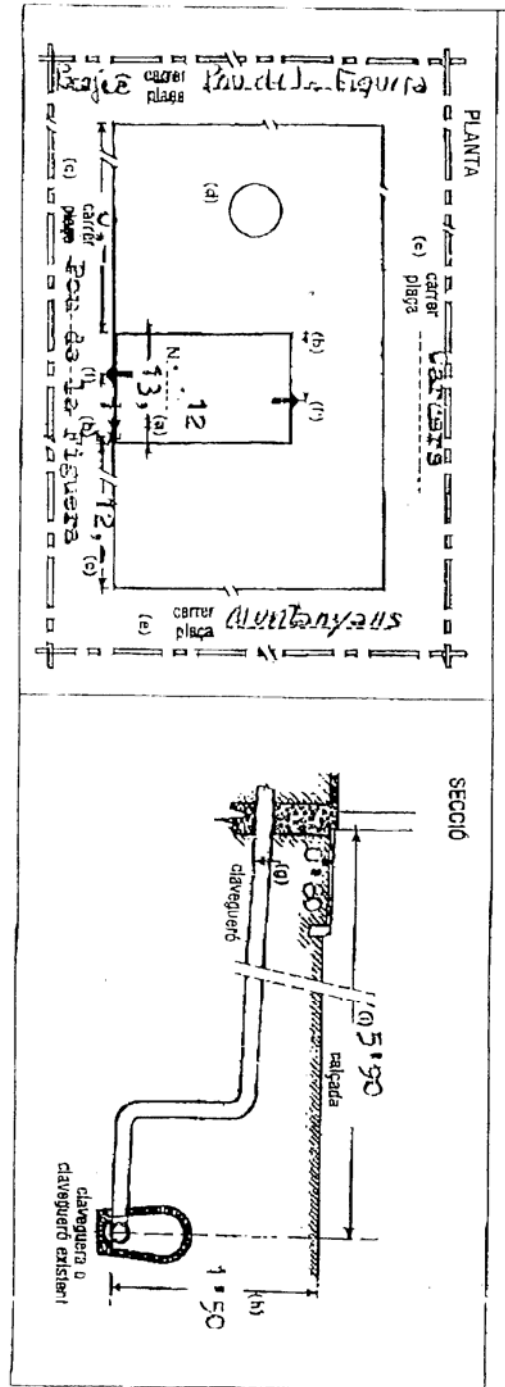
Foto 8: Excavació del tram de la façana de l'immoble després de l'eliminació dels murs UE 102 i 103

11.2. Documentació Planimètrica

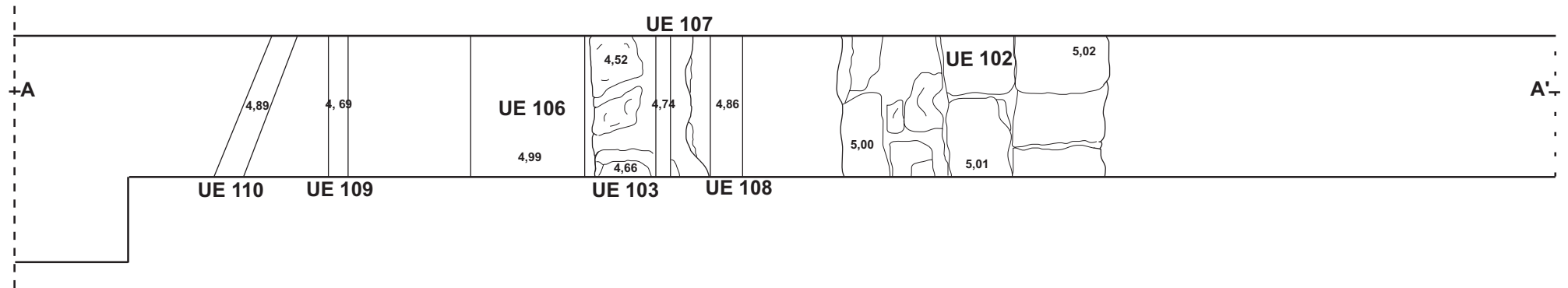
116/04. Figura 1. Situació de la intervenció

116/04. Figura 2. Projecte d'obres

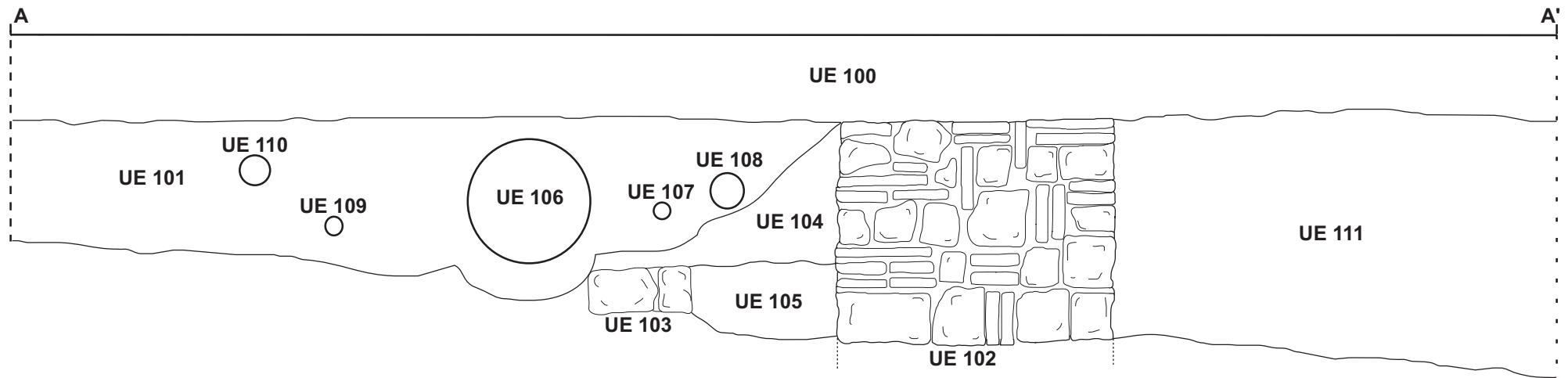

116/04. Figura 3. Planta

○ Serveis
- - - Línia de façana
- . . . Límit excavació
Escala 1: 20

116/04. Figura 4. Secció

○ Serveis

- - - Línia de façana

. . . Límit excavació

Escala 1: 20